

УДК 355.237

Ольга Черних,
Національний університет оборони України імені
Івана Черняхівського
ORCID ID 0000-0001-9865-5598
Юрій Черних,
кандидат технічних наук, доцент
Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка
ORCID ID 0000-0002-0780-6627
DOI: 10.33099/2617-1775/2020-01/290-300

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ У РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ

У статті розглянуто та проаналізовано структуру військової освіти та досвід підготовки військових фахівців для збройних сил Республіки Білорусь для врахування досвіду з військового навчання громадян під час подальшої реформи національної системи військової освіти. Визначено місце, роль та завдання початкової військової підготовки молоді у загальній системі підготовки юнаків до проходження військової служби у збройних силах. Наведено відомості щодо існуючої мережі спеціалізованих середніх навчальних закладів, що проводять навчання за програмами, які мають військову складову. Приведено вимоги для вступників до цих навчальних закладів та визначено основні завдання суворовського військового училища та кадетських училищ. Означено основні шляхи та заходи для вдосконалення обов'язкової і добровільної складових допризовної та фізичної підготовки, що проводяться у закладах освіти під час здобуття загальної середньої, професійно-технічної та середньої спеціальної освіти.

Ключеві слова: система військової освіти; збройні сили Республіки Білорусь; початкова військова підготовка; допризовна підготовка.

Постановка проблеми. Готовність Збройних Сил (ЗС) України до виконання своїх функцій значною мірою залежить від їх особового складу, зокрема підготовленості юнаків і молоді до проходження військової служби. Як зазначається в ст. 65 Конституції України [11] та у Законі України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» [8] – захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України. Ефективне та якісне виконання молоддю цього громадського обов'язку можливе лише за наявності у неї початкових знань, умінь та навичок із загальновійськових дисциплін.

Перехід ЗС України до переважно якісних параметрів у військовому будівництві ставить більш високі вимоги до психологічної, фізичної та спеціальної підготовки військовослужбовців. У контексті викладеного заходи з підвищення ефективності функціонування системи військової освіти в Україні, зокрема її складової - початкової військової освіти, потребують інноваційних підходів, забезпечення якості освіти та її відповідності світовим стандартам. Тому, особливої актуальності набуває доцільність осмислення і впровадження позитивного досвіду становлення та розвитку військової освіти в інших країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню досвіду підготовки військових фахівців для збройних сил інших країн присвячено низку публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема, Болгарії [20]; Великої Британії [1, 15, 16] країн Балтії [2, 13], Німеччини [5, 12, 21], Польщі [18], Сполучених Штатів Америки [4, 15, 16]; Франції [10, 14, 19] та ін. Це пов'язано з тим, що підготовка військових фахівців у цих країнах відображає найхарактерніші риси сучасного підходу до створення освітніх структур та їх функціонування. Разом з тим, слід зазначити, що незважаючи на різноманітність публікацій щодо систем військової освіти в інших країнах, у першу чергу, провідних країн-членів НАТО, дослідження сучасного стану системи військової освіти у ЗС Республіки Білорусь (РБ), у тому числі початкової військової підготовки молоді, наражаються на такі проблеми: неповнота та недостатня аналітичність джерельної бази; нехтування необхідністю ґрунтовного вивчення досвіду підготовки військових фахівців у країнах, що мають не великі за чисельністю ЗС тощо.

Метою статті є проведення аналізу організації початкової військової підготовки молоді у РБ для врахування досвіду з підготовки військових фахівців під час подальшої реформи національної системи військової освіти.

Методи досліджень. Для розв'язання поставлених дослідницьких завдань використана система загальнонаукових і спеціальних методів теоретичного та емпіричного дослідження, а саме теоретико-методологічний аналіз проблеми, аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, систематизація та узагальнення наукової інформації, що стосується сутності й змісту визначених завдань, моніторинг існуючій системи початкової військової підготовки у РБ, наукове узагальнення, загальнонаукові методи логічного та порівняльного аналізу, системного підходу, експертна оцінка, аналіз та інтерпретація отриманих теоретичних та емпіричних даних.

Виклад основного матеріалу. Структура і зміст військової освіти в РБ мають загальні та особливі риси в порівнянні з системами військової освіти інших країн. Структурно підготовка військових фахівців містить такі складові: початкова військова підготовка молоді; професійна військова підготовка; вища освіта військових фахівців; підвищення кваліфікації та перепідготовка офіцерських кадрів.

Початкова військова підготовка молоді забезпечує усвідомлений вибір особою військової професії. Закон РБ «Про військовий обов'язок і військову службу» [6] встановлює обов'язкову і добровільну підготовку громадян до військової служби. Обов'язкова підготовка до військової служби передбачає: отримання початкових знань у сфері збройного захисту держави; допризовну і фізичну підготовку в установах, що забезпечують здобуття загальної середньої, професійно-технічної та середньої спеціальної освіти; патріотичне виховання; проведення лікувально-профілактичних заходів.

Отримання початкових знань у сфері збройного захисту держави - перший етап у системі підготовки збройного захисника вітчизни РБ [7]. Він здійснюється шляхом інтегрування питань збройного захисту держави в низку навчальних предметів, що входять, в основному, в освітню галузь

«Суспільствознавство». Питання захисту вітчизни пріоритетні при позашкільному навчанні та вихованні, вихованні в дошкільних установах і в родині.

Юнаки проходять допризовну і фізичну підготовку у всіх установах, що забезпечують здобуття загальної середньої, професійно-технічної та середньої спеціальної освіти, відповідно до навчальних планів [7]. Допризовна і фізична підготовка учнів здійснюється на заняттях з навчальних предметів «Допризовна і медична підготовка» і «Фізична культура». В ході допризовної підготовки юнаки проходять навчально-польові збори. Мета допризовної підготовки - формування у юнаків морально-психологічної та фізичної готовності до військової служби, забезпечення учнів знаннями і вміннями, необхідними для освоєння обов'язків захисника вітчизни. В процесі допризовної підготовки юнаки повинні: осмислити особисту відповідальність за виконання конституційного обов'язку щодо захисту вітчизни; ознайомитися із оборонним характером військової політики РБ, історією та сучасним станом національних збройних сил, порядком проходження військової служби, засвоїть права, обов'язки і відповідальність призовника, основи військової справи; навчитися стріляти, виконувати стройові прийоми, діяти в екстремальних умовах, виконувати військово-прикладні та фізичні вправи і нормативи.

Навчальна програма допризовної підготовки постійно вдосконалюється відповідно до зрушень, що відбуваються в організації проходження військової служби. Так у 2019 році з метою вдосконалення системи викладання навчального предмета «Допризовна і медична підготовка» перероблена навчальна програма для X - XI класів середньої школи, що дозволило актуалізувати її зміст, детально розкрити питання, що стосується законодавства в галузі оборони, будівництва та розвитку збройних сил, забезпечення військової безпеки держави, посилити її патріотичну спрямованість. На базі Військової академії РБ організована робота курсів перепідготовки для вчителів предмета «Допризовна і медична підготовка», які не мають військової освіти. Ці заходи дозволили забезпечити викладання предмета на високому якісному рівні і значно підвищити ефективність роботи по військово-патріотичному вихованню учнів [3].

Основу фізичної готовності призовників до майбутньої військової служби становлять заняття з фізичної культури. В ході допризовної підготовки учні вдосконалюють свою загальнофізичну підготовку, а також освоюють елементи військово-прикладної фізичної підготовки. Юнаки вдосконалюють свою фізичну підготовку також в процесі позаурочної та позашкільної роботи у військово-прикладних гуртках і секціях, на змаганнях та спартакіадах, в походах, під час польових виходах та на спортивно-патріотичних іграх. Важливу роль у розвитку технічних, авіаційних, військово-прикладних видів спорту і технічної творчості молоді відіграє добровільне товариство сприяння армії, авіації, флоту РБ (ДОСААФ). Товариство має добре оснащену спортивно-технічну базу з широко розвиненою мережею навчальних центрів, шкіл, тирів, спортивних споруд, воно активно сприяє фізичному розвитку допризовників і призовників.

Одним з напрямків реалізації даних заходів є створення центрів допризовної підготовки. На цей час у республіці функціонує 33 центри. Наказом міністра оборони за усіма школами та центрами допризовної підготовки закріплені з'єднання, військові частини, військові навчальні заклади та кафедри військової підготовки вищих навчальних закладів [7].

Військовим відомством велике значення приділяється проведенню спортивно-патріотичних таборів на базі військових частин. Щорічно організовується понад 150 таборів безпосередньо у військових частинах. Тільки за останнє десятиліття понад 100 тисяч підлітків побували в таборах, в тому числі в 2019 році - понад 13 тисяч [3]. Найголовніше - в таких таборах реалізуються освітні програми військово-патріотичного та оборонно-спортивного профілю. Для проведення заходів в таборах залучаються військовослужбовці, які мають необхідну підготовку.

Для прищеплення любові до своєї батьківщини і формування морально-психологічної готовності до виконання конституційного обов'язку щодо захисту Республіки Білорусь з допризовниками і призовниками проводиться патріотичне виховання. Виховний процес організовується і ведеться органами місцевого управління та самоврядування спільно з міністерствами оборони та освіти, іншими державними органами, в яких передбачена військова служба, з громадськими організаціями та об'єднаннями, в першу чергу молодіжними. У концентрованому вигляді необхідність підвищення якості патріотичного виховання сформульована в Концепції національної безпеки країни в такий спосіб: у військовій сфері серед основних національних інтересів на першому місці - зміцнення в суспільстві почуття патріотизму, готовності до захисту національних інтересів РБ.

Добровільна підготовка молоді до військової служби включає: зайняття військово-прикладними видами спорту; підготовку з військово-технічних спеціальностей; навчання за навчальними програмами, що передбачають військову підготовку (Мінське суворовське військово-училище, кадетські училища, військово-патріотичні класи); навчання за програмами підготовки молодших командирів на військових кафедрах або факультетах цивільних навчальних закладів; навчання за програмами підготовки офіцерів запасу на військових кафедрах або факультетах цивільних вищих навчальних закладів.

До Мінського суворовського військового училища [17] приймаються юнаки, яким за станом на 1 вересня відповідного навчального року виповнюється дванадцять років (але не більше тринадцяти років) і які завершили навчання в VI класі загальної середньої освіти. Прийом здійснюється на конкурсних засадах за результатами складання вступних випробувань та з урахуванням результатів медичного огляду, психологічного відбору та перевірки рівня фізичної підготовленості. Термін навчання в училищі складає 5 років.

Основними завданнями училища є:

- інтелектуальний, культурний, фізичний і моральний розвиток суворовців;

- забезпечення якості освіти, здобуття первинних знань і навичок у військовій справі, необхідних для свідомого вибору військової професії;
- підготовка суворовців до вступу до вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців за спеціальностями військового і спортивного профілів;
- патріотичне виховання, формування у суворовців почуття вірності конституційному обов'язку щодо захисту Республіки Білорусь, дисциплінованості та відповідальності, прагнення до оволодіння військовою професією;
- підготовка спортивного резерву для національних команд і збірних команд збройних сил за певними видами спорту. З 2006 року відповідно до указу президента Республіки Білорусь в училищі створено спеціалізовані спортивні класи за певними видами спорту (дзю-до, стрільба кульова, гандбол, греко-римська боротьба).

Сьогодні вся навчально-виховна робота з суворовцями планується і організовується з урахуванням формування міцних знань з основ наук, з урахуванням розвитку інтелекту юнаків і формування професійних інтересів майбутніх офіцерів. В училищі організована широка мережа факультативів, спрямованих на розширення і поглиблення знань суворовців з навчальних дисциплін відповідно до їх потреб, запитів, здібностей і нахилів. Крім того, на розвиток творчого початку і підвищення загального рівня культури поведінки позитивно впливають факультативні заняття музичної, хореографічної і естетичної напрямками, якими охоплено 100% суворовців. Міцніші і глибші знання суворовці набувають завдяки введенню підвищеного рівня навчання по провідним навчальним предметів - математики, фізики та іноземної мови.

У кожній області Білорусі та м. Мінськ створено і успішно працюють вісім кадетських училищ [9]. Вступити до них можна після закінчення 7-го класу загальноосвітньої школи. Кандидати на навчання повинні: отримати високі бали на вступних іспитах; пройти психологічний відбір і медогляд; бути в хорошій фізичній формі.

Кадетське училище - установа загальної середньої освіти, яка виконує завдання щодо отримання учнями середньої освіти, а також первинних знань і навичок, необхідних для служби у збройних силах та інших військових формуваннях. Тут у 8-х - 11-х класах навчаються як юнаки так й дівчата. Військовим навчанням кадет займаються офіцери запасу. Ці навчальні заклади - одні з найуспішніших і ефективних форм навчання і виховання дітей як соціально активних особистостей, які готові служити своєму народові та країні, особливо тих, хто хоче пов'язати своє життя з військовою службою. Термін навчання в кадетському училище становить 4 роки.

Перебування кадет в училище в дні занять цілодобове. Кадети забезпечуються безкоштовно місцем в гуртожитку, повсякденним і парадним форменим одягом за сезоном, під час перебування в училище (включаючи навчально-польові збори) - чотирьохразовим гарячим харчуванням. З кадетами 8-х і 10-х класів після закінчення навчального року на базі військових частин

проводяться 5-ти денні навчально-польові збори. Фінансування училищ здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, коштів, що отримані від підприємницької діяльності, спонсорської допомоги та інших джерел, що незаборонені законодавством.

Випускники суворовського та кадетських училищ мають певні пільги під час вступу до вищих навчальних закладів. Так, у правилах прийому осіб для здобуття вищої освіти визначено, що:

без вступних випробувань зараховуються випускники, які закінчили в рік вступу дані установи з відмітками 7 (дуже добре) і вище балів з усіх предметів навчального плану, при вступі до закладів вищої освіти міністерства оборони, міністерства внутрішніх справ, міністерства з надзвичайних ситуацій, державного прикордонного комітету;

поза конкурсом при наявності в документі про освіту відміток не нижче 6 (добре) балів з предметів вступних випробувань зараховуються випускники, які закінчили в рік вступу дані установи, при вступі до закладів вищої освіти міністерства оборони і на військові факультети цивільних університетів (крім медичних та економічних спеціальностей, а також спеціальностей «Міжнародні відносини», «Міжнародне право», «Правознавство», «Економічне право», «Промислове та цивільне будівництво»), а також до закладів вищої освіти міністерства внутрішніх справ, міністерства з надзвичайних ситуацій, державного прикордонного комітету в кількості до 30 відсотків від контрольних цифр прийому.

Громадяни, які підлягають призову на військову службу, можуть займатися військово-прикладними видами спорту в громадських об'єднаннях, спортивних клубах і секціях незалежно від їх відомчої приналежності. Слід зазначити, що наявність у громадян спортивного розряду або спортивного звання з військово-прикладного виду спорту враховується призовними комісіями при визначенні виду і роду військ, в яких вони будуть проходити військову службу.

Підготовка громадян зі спеціальностей, що є спорідненими з військово-обліковими, здійснюється в організаціях ДОСААФ і в установах професійно-технічної освіти. На навчання з військово-технічних спеціальностей направляються громадяни чоловічої статі, які досягли 17-річного віку, придатні за станом здоров'я до військової служби, які підлягають призову на строкову військову службу після закінчення навчання. Організаціями ДОСААФ щорічно готується близько 50-ти тисяч фахівців технічних професій, що мають військово-прикладне значення (в тому числі, до 40% всіх водіїв автомобіля в Республіці Білорусь, щороку до 2-х тис. водіїв для збройних сил) [7]. В понад 90 установах професійно-технічної освіти здійснюється підготовка призовників за такими професіями: слюсар з ремонту автомобілів; машиніст крана автомобільного; машиніст екскаватора; машиніст бульдозера; оператор зв'язку-телеграфіст; електромонтер лінійних споруд електрозв'язку; оператор ПЕОМ; кухар тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Початкова військова підготовка молоді у РБ має забезпечити здобуття юнаками первинних знань, умінь та навичок із загальновійськових дисциплін з метою скорочення терміну

становлення молодих солдатів, швидкої їх адаптації до військової служби, а у суворовському військовому училищі та кадетських училищах, крім того, з метою їх професійної спрямованості на подальше навчання у військових навчальних закладах. Сьогодні у рамках проведення початкової військової підготовки молоді здійснюється комплекс заходів щодо забезпечення ефективного функціонування військової організації держави, в тому числі щодо підвищення мотивації проходження строкової військової служби.

Аналіз організації початкової військової підготовки молоді у РБ дозволяє нам стверджувати, що виховання громадянських якостей учнів є стрижневим фактором у процесі підготовки майбутніх захисників вітчизни. Особливо це стосується спеціалізованих навчальних закладів середньої освіти: суворівського військового та кадетських училищ. Весь процес навчання тут чітко зорієнтовано на майбутню службу у збройних силах.

Подальші дослідження щодо організації підготовки військових фахівців у РБ доцільно спрямувати на аналіз стану та визначення основних шляхів вдосконалення інших складових системи військової освіти цієї країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богунов, С.О. Основи організації та функціонування системи військової освіти Великобританії – аналітичний огляд /С.О. Богунов, Ю.О. Черних, О.Б. Черних //Військова освіта. – 2017.- № 2 (36). – С. 234-245.
2. Богунов, С.О. Організація підготовки офіцерів для збройних сил республіки Литва /С.О. Богунов, Ю.О. Черних, О.Б. Черних //Військова освіта. – 2018. – № 1 (37). – С. 272-285.
3. В Беларуси повысят качество допризывной подготовки в школах [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-povyshjat-kachestvo-doprizyvnoj-podgotovki-v-shkolah-354813-2019>.
4. Владимирова, С. Исследования в области совершенствования профессионализма личного состава вооруженных сил США /С. Владимирова, А. Стрелецкий // Зарубежное военное обозрение. –2006. – № 5. – С. 15-19.
5. Гацко М. Профессиональная подготовка унтер-офицеров и сержантов в зарубежных армиях / М. Гацко // Зарубежное военное обозрение. – 2009. – № 5. – С. 21-28.
6. Закон Республики Беларусь «О воинской обязанности и воинской службе» // Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. – 1995. – № 22-23. – ст.309.
7. Допризывная подготовка. Официальный сайт министерства обороны Республики Беларусь. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.mil.by/ru/all_about/doprizyv/.
8. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 27. – ст. 385.
9. Кадетские училища Белоруссии [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.sb.by/articles/iz-uchilishcha-v-elitu-armii.html>.
10. Колесов, П. Сен-Сирская специальная военная школа вооруженных сил Франции /П. Колесов, А. Стрелецкий //Зарубежное военное обозрение. –2006. – № 6. – С. 26-32.
11. Конституція України //Юридична енциклопедія: [у 6 т.] /–К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. – т. 3 : К – М. – 792 с.
12. Лазукин, В. Подготовка офицерских кадров в ВС ФРГ /В. Лазукин // Зарубежное военное обозрение. – 2008. – № 2. – С. 26-30.
13. Мітягін, О.О. Система підготовки військових фахівців у збройних силах країн Балтії: досвід для України» // О.О. Мітягін, О.Б. Черних, Ю.О. Черних //Науковий вісник інноваційних технологій. – 2018. – № 1(17). – С. 49-61.

14. Пахарів, С.О. Початкова військова підготовка юнаків у навчальних закладах Франції /С.О. Пахарів //36. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка. – 2014. – Вип. № 46. – С. 314-321.
15. Приходько, Ю.І. Підготовка військових фахівців у провідних країнах світу: основоположні засади та тенденції /Ю.І. Приходько //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2017. – № 3 (67). – С. 285-299.
16. Толок, І.В. Особливості підготовки військових фахівців тактичного рівня у ВВНЗ США та окремих країн НАТО / І.В. Толок, Ю.М. Супрунов //Військова освіта. – 2018. – № 1 (37). – С. 259-271.
17. Учреждение образования «Минское суворовское военное училище» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.mil.by/ru/-education/msvu/about/>.
18. Черних, О.Б. Аналіз сучасного стану системи військової освіти республіки Польща: досвід для України /О.Б. Черних, О.О. Мітягін, Ю.О. Черних //Військова освіта.– 2017. – № 1 (35). – С. 200-208.
19. Черних, Ю.О. Основи організації та функціонування системи військової освіти Франції – аналітичний огляд /Ю.О. Черних, О.Б. Черних //36. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка. – 2017. – Вип. № 56. – С. 249-257.
20. Черних, Ю.О. Система підготовки офіцерських кадрів у збройних силах республіки Болгарія /Ю.О. Черних, О.Б. Черних //36. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка. – 2018. – Вип. № 59. – С. 204-215.
21. Черних, Ю.О. Основи організації та функціонування системи військової освіти Німеччини – аналітичний огляд» /Ю.О. Черних, О.Б. Черних//36. наук. праць ВІКНУ ім. Т. Шевченка. – 2017. – вип. № 57. – С. 238-248.

REFERENCES

1. Bohunov, S.O., Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2017). Osnovy orhanizatsiyi ta funktsionuvannya systemy viyskovoyi osvity Velykobrytanyu - analitychnyy ohlyad [Basics of organization and functioning of the Great Britain military education system - analytical review]. *Military education*, 2 (36), 234-245. (in Ukrainian).
2. Bohunov, S.O., Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2018). Orhanizatsiya podhotovky ofitseriv dlya zbroynykh syl respubliky Lytva [Organisation of officer training for the armed forces of the republic of Lithuania]. *Military education*, 1 (37), 272-285. (in Ukrainian).
3. V Belarusi povysyat kachestvo doprizyvnoy podgotovki v shkolakh [Pre-conscription training in schools will improve in Belarus]. Available at: <https://www.belta.by/society/view/v-belarusi-povysyat-kachestvo-doprizyvnoj-podgotovki-v-shkolah-354813-2019>. (in Russian).
4. Vladimirova, S., Streletskiy, A. (2006). Issledovaniya v oblasti sovershenstvovaniya professionalizma lichnogo sostava vooruzhennykh sil SSHA [Studies in the field of improving the professionalism of the personnel of the US armed forces]. *Foreign military review*, 5, 15-19. (in Russian).
5. Gatsko, M. (2009). Professional'naya podgotovka unter-ofitserov i serzhantov v zarubezhnykh armiyakh [Professional training of non-commissioned officers and sergeants in foreign armies]. *Foreign military review*, 5, 21-28. (in Russian).
6. Zakon Respubliki Belarus' (1995). O voinskoy obyazannosti i voinskoy sluzhbe [The Law of the Republic of Belarus. On Military Duty and Military Service]. *Vedomosti Verkhovnogo soveta Respubliki Belarus'* 22-23, st.309. (in Russian).
7. Dopryzyvnaya podhotovka. [Pre-draft preparation]. Available at: https://www.mil.by/ru/all_about/doprizyv/. (in Russian).
8. Zakon Ukrayiny (1992). Pro viyskovyy obov'yazok i viyskovu sluzhbu [On Military Duty and Military Service]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 27, st.385. (in Ukrainian).
9. Kadet-skye uchylshcha Belorussyy [Belarusian Cadet Schools]. Available at: <https://www.sb.by/articles/iz-uchilishcha-v-elitu-armii.html>. (in Russian).

10. Kolesov, P., Streletskii, A. (2006). Sen-Sirskaya spetsial'naya voyennaya shkola vooruzhennykh sil Frantsii [Saint-Sire Special Military School of the French Armed Forces]. *Foreign military review*, 6, 26-32. (in Russian).
11. Konstytutsiya Ukrayiny (2001). [Constitution of Ukraine]. K.: Ukrayinska entsyklopediya, t. 3, 792. (in Ukrainian).
12. Lazukin, V. (2008). Podgotovka ofiterskikh kadrov v VS FRG [Training of officer cadres in the Armed Forces of the FRG]. *Foreign military review*, 2, 26-30. (in Russian).
13. Mityahin, O.O., Chernykh, O.B., Chernykh, Yu.O. (2018). Systema pidhotovky viyskovykh fakhivtsiv u zbroynykh sylakh krayin Baltiyi: dosvid dlya Ukrayiny [Educational system for military specialists in the armed forces of the Baltic countries: experience for Ukraine]. *Scientific Bulletin of innovative technologies*, 1(17), 49-61. (in Ukrainian).
14. Pakhariv, S.O. (2014). Pochatkova viyskova pidhotovka yunakiv u navchalnykh zakladakh Frantsiyi [SO Initial military training of young men in French schools]. *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 46, 314-321. (in Ukrainian).
15. Prykhodko, Yu.I. (2017). Pidhotovka viyskovykh fakhivtsiv u providnykh krayinakh svitu: osnovopolozhni zasady ta tendentsiyi [Training of military specialists in leading countries of the world: fundamental principles and trends]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 3 (67), 285-299. (in Ukrainian).
16. Tolok, I.V., Suprunov Yu.M. (2018). Osoblyvosti pidhotovky viyskovykh fakhivtsiv taktychnoho rivnya u VVNZ SSHA ta okremykh krayin NATO [Peculiarities of training of tactical-level military specialists]. *Military education*, 1 (37), 259-271. (in Ukrainian).
17. Uchrezhdeniye obrazovaniya «Minskoye suvorovskoye voyennoye uchilishche» [Educational institution «Minsk Suvorov military school»] Available at: <https://www.mil.by/ru-education/msvu/about/>. (in Russian).
18. Chernykh, O.B., Mityahin, O.O. Chernykh, Yu.O, (2017). Analiz suchasnoho stanu systemy viyskovoyi osvity respubliky Polshcha: dosvid dlya Ukrayiny [The current state analysis of the military education system of the republic of Poland: experience for Ukraine]. *Military education*, 1 (35), 200-208. (in Ukrainian).
19. Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B. (2017). Osnovy orhanizatsiyi ta funktsionuvannya systemy viyskovoyi osvity Frantsiyi – analitychnyy ohlyad [Basics of organization and functioning of the French military education system - analytical review]. *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 56, 249-257. (in Ukrainian).
20. Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B., (2018). Systema pidhotovky ofiterskykh kadriv u zbroynykh sylakh respubliky Bolhariya [Officer training system in the armed forces of the republic of Bulgaria]. *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 59, 204-215. (in Ukrainian).
21. Chernykh, Yu.O., Chernykh, O.B., (2017). Osnovy orhanizatsiyi ta funktsionuvannya systemy viyskovoyi osvity Nimechchyny – analitychnyy ohlyad [Basics of organization and functioning of the Germany military education system - analytical review] *Zb. nauk. prats VIKNU im. T. Shevchenka*, 57, 238-248. (in Ukrainian).

РЕЗЮМЕ

Ольга Черных,
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского
Юрий Черных,
кандидат технических наук, доцент
Военный институт Киевского национального
университета имени Тараса Шевченко

Организация начальной военной подготовки молодежи в Республике Беларусь

В статье рассмотрены и проанализированы структура военного образования и опыт подготовки военных специалистов для вооруженных сил Республики Беларусь для учета опыта военного обучения граждан при проведении реформы национальной системы военного образования. Определены место, роль и задачи начальной военной подготовки молодежи в общей системе подготовки юношей к прохождению военной службы в вооруженных силах. Приведены сведения о существующей сети специализированных средних учебных заведений, которые проводят обучение по программам, имеющих военную составляющую. Проанализированы требования для лиц, поступающих в эти учебные заведения, и определены основные задачи суворовского военного училища и кадетских училищ. Рассмотрены основные пути и меры по совершенствованию обязательной и добровольной составляющих допризывной и физической подготовок, проводимых в учебных заведениях во время получения общего среднего, профессионально-технического и среднего специального образования.

Ключевые слова: система военного образования; вооруженные силы Республики Беларусь; начальная военная подготовка; допризывная подготовка.

SUMMARY

Olga Chernykh,

National Defense University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovski

Yuri Chernykh,

PhD (technical sciences), Associate Professor
Military institute of Taras Shevchenko National University

Organization of the initial military training of youth in the Republic of Belarus

Introduction. *Analysis of the foreign experience of the organisation and reformation of the armed forces in other countries, with the respective systems of military education being an integral part, reveals the specific national aspect of such activities in each country. In the meantime, there are some general methodological approaches used in military pedagogic practice across different countries of the world to be practicably considered and applied.*

Initial military training provides young people with a conscious choice of the military profession. The Law of the Republic of Belarus "On Military Duty and Military Service" establishes mandatory and voluntary training of citizens for military service. Mandatory training for military service involves: obtaining basic knowledge in the field of state defense; pre-conscription and physical training in institutions providing general secondary, vocational-technical and secondary specialized education; patriotic education; conducting therapeutic and preventive measures.

Purpose. *To carry out the analysis of the current state of the initial military training of youth in the republic of Belarus for integrating the experience of military training for the further reformation of the national military education system.*

Methods. *The system of the general scientific methods of theoretical and empirical research, in particular, the theoretical-methodological analysis of the problem and the relevant scholarly resources, systematization and generalization of the scientific information pertaining to the essence and content of the set objectives, monitoring of the existing system of military specialists training in the Armed Forces of the republic of Belarus, scientific generalisation, the general scientific methods of logical and comparative analysis, systems approach, peer review, analysis and interpretation of the obtained theoretical and empirical data.*

Results. *The purpose of pre-conscription training is to develop the moral, psychological and physical readiness for military service of young men, to provide students with the knowledge and skills necessary for the development of the duties of defender of the homeland. Patriotic education is conducted with pre-conscripts and conscripts to instill love of the homeland and to form a moral*

and psychological readiness for the fulfillment of the constitutional obligation to protect the Republic of Belarus. Voluntary Society for Assistance of Army, Aircraft and Fleet of the Republic of Belarus plays an important role in the development of technical, aviation, military-applied sports and technical creativity of young people. Voluntary training of citizens for military service includes: engaging in military-applied sports; training in military-technical specialties; training in educational programs that provide for the military training of minors (Minsk Suworov Military School, Cadet Schools, Patriotic Military Classes).

Originality. *The article was the first to comprehensively analyse of organization of the initial military training of youth in the Republic of Belarus*

Conclusion. *Positive elements of the experience of the Belarusian Army can be used in organizing the preparation of young people for military service in the Ukrainian Armed Forces in the conditions of gradual transition to their recruitment on a contract basis.*

Key words: *military education system; the armed forces of the Republic of Belarus; initial military training; pre-conscription training.*